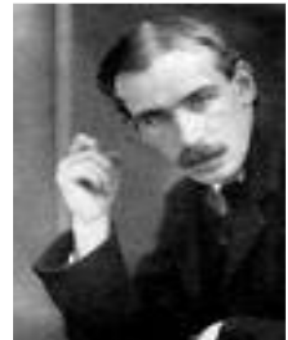


TRƯỜNG ĐẠI HỌC CẦN THƠ  
KHOA KHOA HỌC CHÍNH TRỊ  
\* \* \* \* \*

GIÁO TRÌNH

**LỊCH SỬ CÁC HỌC THUYẾT KINH TẾ**



**Adam Smith**  
( 1723 – 1790)

**David Ricardo**  
( 1772 -1823)

**Các Mác**  
(1818 -1883)

**John Maynard Keynes**  
(1884 – 1946 )

**Người biên soạn**

**TS. TRẦN VĂN HIẾU ( Chủ biên)**  
**Th.S . Ngô Đức Hồng**

**Năm: 2006**

# THÔNG TIN VỀ TÁC GIẢ GIÁO TRÌNH

\* \* \* \* \*

## 1. THÔNG TIN VỀ TÁC GIẢ



Họ và tên: **TRẦN VĂN HIẾU**

Năm sinh: 1963

Cơ quan công tác: Khoa khoa học chính trị, Đại học Cần Thơ.

Địa chỉ Email để liên hệ: [tvhieu@ctu.edu.vn](mailto:tvhieu@ctu.edu.vn).

## 2. PHẠM VI VÀ ĐỐI TƯỢNG SỬ DỤNG

Giáo trình có thể dùng tham khảo cho ngành: Kinh tế, Giáo dục chính trị.

Có thể dùng cho các trường: Kinh tế, Trường đào tạo ngành Kinh tế và Giáo dục chính trị.

Các từ khóa: **Lịch sử - Học thuyết – Kinh tế - Kinh tế thị trường – Nhà nước.**

Yêu cầu kiến thức trước khi học môn này: Học xong môn **Những nguyên lý của chủ nghĩa Mác-Lênin.**

Chưa xuất bản.

Có thể tham khảo thêm trong thư mục Thư viện Giáo trình điện tử tại địa chỉ:  
<http://www.moet.gov.vn>.

## **LỜI NÓI ĐẦU**

*Nhằm đáp ứng nhu cầu học tập sinh viên các ngành kinh tế và Sư phạm Giáo dục công dân đối với môn Lịch sử tư tưởng kinh tế và môn Lịch sử các học thuyết kinh tế, chúng tôi mạnh dạn nghiên cứu và cho ra đời giáo trình này. Giáo trình ra đời là kết quả của nhiều năm giảng dạy và nghiên cứu của các tác giả cho sinh viên ở Trường Đại học Cần Thơ đối với các môn học nói trên. Mặc dù đã có thời gian nghiên cứu công phu, nghiêm túc, nhưng chắc chắn sẽ không tránh khỏi những thiếu sót, chúng tôi mong nhận được sự đóng góp ý kiến của tất cả các bạn đọc và sinh viên để giáo trình ngày càng hoàn thiện hơn.*

*Xin trân trọng cảm ơn.*

Cần Thơ, ngày 4 tháng 2 năm 2009  
T/M Nhóm tác giả

**TS. Trần Văn Hiếu**

# MỤC LỤC

\* \* \* \* \*

MỤC LỤC.....	1
Chương I: ĐỐI TƯỢNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU MÔN.....	5
LỊCH SỬ CÁC HỌC THUYẾT KINH TẾ.....	5
I. Đối tượng và phương pháp nghiên cứu môn Lịch sử các học thuyết kinh tế:.....	5
1. Đối tượng môn Lịch sử các học thuyết kinh tế:.....	5
2. Phương pháp nghiên cứu môn Lịch sử các học thuyết kinh tế:.....	5
II. Chức năng của môn Lịch sử các học thuyết kinh tế:.....	5
CÂU HỎI.....	6
Chương II: TƯ TƯỞNG KINH TẾ THỜI CỔ ĐẠI VÀ TRUNG CỔ.....	7
A. Tư tưởng kinh tế thời cổ đại:.....	7
III. Đặc điểm tư tưởng kinh tế thời cổ đại:.....	7
IV. Một số tư tưởng kinh tế chủ yếu:.....	8
1. Tư tưởng kinh tế của Xénophon: ( 444-356 trCN):.....	8
2. Tư tưởng kinh tế của Platon: ( 427-347 trCN ).....	9
3. Tư tưởng kinh tế của Aristote: ( 384-322 trCN ).....	10
4. Tư tưởng kinh tế của Khổng Tử: ( thế kỷ VI – V tr CN ):.....	12
B. TƯ TƯỞNG KINH TẾ THỜI TRUNG CỔ: ( Thời phong kiến ).....	13
I. Vài nét về thời Trung cổ:.....	13
II. Đặc điểm tư tưởng kinh tế thời Trung cổ:.....	13
CÂU HỎI ÔN TẬP.....	14
Chương III: HỌC THUYẾT KINH TẾ.....	15
CỦA TRƯỜNG PHÁI TRỌNG THƯƠNG.....	15
I. Hoàn cảnh xuất hiện và những đặc điểm nội dung chủ yếu của Chủ nghĩa Trọng thương:.....	15
1. Hoàn cảnh xuất hiện:.....	15
2. Đặc điểm và những nội dung chủ yếu của Chủ nghĩa Trọng thương:.....	15
II. Các giai đoạn phát triển của chủ nghĩa Trọng thương:.....	16
III. Các sắc thái của phong trào Trọng thương:.....	16
1. Chủ nghĩa Trọng thương ở Anh.....	16
2. Chủ nghĩa Trọng thương ở Pháp:.....	17
3. Chủ nghĩa Trọng thương ở Tây Ban Nha:.....	17
CÂU HỎI ÔN TẬP.....	18
Chương IV: SỰ HÌNH THÀNH VÀ PHÁT TRIỂN KHOA KINH TẾ.....	19
CHÍNH TRỊ.....	19
I. Chủ nghĩa Trọng nông và sự xuất hiện Khoa Kinh tế chính trị:.....	19
1. Hoàn cảnh ra đời chủ nghĩa Trọng nông:.....	19
2. Nội dung tư tưởng và phương pháp nghiên cứu của chủ nghĩa Trọng nông:.....	19
3. Một số lý luận của Trường phái Trọng nông:.....	20
II. Kinh tế chính trị học tư sản cổ điển:.....	22
1. Hoàn cảnh ra đời và đặc điểm của Kinh tế chính trị tư sản cổ điển:.....	22
2. Một số đại biểu của Kinh tế chính trị tư sản cổ điển:.....	22
III. Sự biến dạng của Kinh tế chính trị tư sản cổ điển nửa đầu thế kỷ XIX – Kinh tế chính trị tư sản tầm thường:.....	31
1. Học thuyết kinh tế của J. B. Say: ( 1766 – 1832 ).....	31

2. Học thuyết kinh tế của Thomas Robert Malthus: ( 1776-1834 ).....	34
CÂU HỎI ÔN TẬP .....	36
Chương V: NHỮNG TRÀO LƯU PHÊ PHÁN KINH TẾ CHÍNH TRỊ TƯ SẢN CỔ ĐIỂN .....	37
I. Kinh tế chính trị tiêu tư sản: .....	37
1. Sự ra đời của Kinh tế chính trị tiêu tư sản:.....	37
2. Jean Charles Léonard Simonde Sismondi: ( 1773-1842).....	37
2. Học thuyết kinh tế của Pierre Joseph Proudhon: ( 1805-1856 ).....	39
II. Chủ nghĩa xã hội không tưởng - Một thứ kinh tế học thay thế: .....	41
1. Học thuyết kinh tế của Saint Simon: ( 1760-1825 ):.....	41
2. Học thuyết kinh tế của Francois Charles Fourier:.....	42
3. Học thuyết kinh tế của Robert Owen: (1771-1858):.....	43
CÂU HỎI ÔN TẬP .....	45
Chương VI: HỌC THUYẾT KINH TẾ CHÍNH TRỊ MÁC-LÊNIN.....	46
I. Sự xuất hiện kinh tế chính trị Marxiste:.....	46
1. Những tiền đề xuất hiện: .....	46
2. Về những người sáng lập: .....	46
3. Bộ “ Tư bản” công trình chủ yếu của Kinh tế chính trị học Mác-Xít: .....	47
II. Vị trí lịch sử và tính thời sự của học thuyết Mác-xít:.....	49
1. Vị trí lịch sử: .....	49
2. Kinh tế chính trị của Các Mác trong thời đại ngày nay: .....	50
II . V. I. Lênin và sự phát triển kinh tế chính trị học Mác xít: .....	50
1. I. Lênin, con người và thời đại: .....	50
2. Học thuyết của V. I. Lênin về chủ nghĩa đế quốc: .....	50
3. Học thuyết của V. I. Lênin về chủ nghĩa xã hội:.....	51
CÂU HỎI ÔN TẬP .....	51
Chương VII: CÁC LÝ THUYẾT KINH TẾ CỦA TRƯỜNG PHÁI CỔ ĐIỂN MỚI.....	52
( Néoclassical School ).....	52
I. Sự xuất hiện của trường phái cổ điển mới: .....	52
II. Các lý thuyết kinh tế của trường phái thành Vienne ( Áo ).....	53
1. Định luật nhu cầu của Herman Grossen (1810-1858).....	53
2. Lý thuyết sản phẩm kinh tế của trường phái thành Vienne:.....	54
3. Lý thuyết ích lợi giới hạn: (Manginal Utility).....	55
4. Lý thuyết giá trị trao đổi:.....	55
5. Lý luận giá trị của Bohn Bawerk và Von Wieser .....	57
6. Sự tách rời giữa giá trị và ích lợi:.....	58
II. Các lý thuyết giới hạn ở Mỹ: .....	58
1. Lý thuyết “Năng suất giới hạn”.....	58
2. Lý thuyết phân phối của J. B. Clark:.....	59
IV. Các lý thuyết kinh tế của trường phái Laussanes ( Thụy sĩ ):.....	60
1. Lý thuyết giá trị:.....	60
2. Lý thuyết về giá cả: .....	61
3. Lý thuyết “Cân bằng tổng quát”.....	62
IV. Các lý thuyết kinh tế của trường phái Cambrige ( Anh ):.....	62
1. Lý thuyết về của cải và nhu cầu: .....	63
2. Lý thuyết về sản xuất và các yếu tố sản xuất: .....	63
3. Lý thuyết giá cả.....	64
CÂU HỎI ÔN TẬP .....	65
Chương VIII: HỌC THUYẾT KINH TẾ CỦA TRƯỜNG PHÁI KEYNES .....	66

I. Hoàn cảnh xuất hiện và đặc điểm, phương pháp luận: .....	66
1. Hoàn cảnh xuất hiện: .....	66
2. Đặc điểm, phương pháp luận của trường phái Keynes: .....	66
II. Lý thuyết chung về “Việc làm” của J. M. Keynes. ....	67
1. Khuynh hướng tiêu dùng giới hạn: .....	67
2. Nguyên lý số nhân: ( Lý thuyết bội số đầu tư) ( multiply ): .....	69
3. Hiệu quả giới hạn của tư bản: .....	70
4. Vấn đề lãi suất: .....	72
III. Sự can thiệp của nhà nước vào kinh tế theo lý thuyết J. M. Keynes. ....	73
1. Đẩy mạnh đầu tư nhà nước: .....	73
2. Sử dụng hệ thống tài chính, tín dụng và lưu thông tiền tệ: .....	73
3. Khuyến khích tiêu dùng: .....	73
IV. Sự phát triển của trường phái J. M. Keynes. ....	74
1. Khuynh hướng đi sâu nghiên cứu về tiêu dùng: .....	74
2. Những vấn đề về chính sách tài chính: .....	74
3. Khuynh hướng nghiên cứu chu kỳ kinh doanh, cơ cấu số nhân gia tốc: .....	75
4. Vấn đề kế hoạch hóa: .....	75
V. Sự phê phán học thuyết J. M. Keynes theo trường phái tư sản. ....	75
CÂU HỎI ÔN TẬP .....	76
Chương IX: CÁC LÝ THUYẾT KINH TẾ CỦA CHỦ NGHĨA .....	77
TỰ DO MỚI .....	77
I. Sự phục hồi lý thuyết “Tự do kinh doanh” – Chủ nghĩa tự do mới. ....	77
II. Sự phát triển của chủ nghĩa tự do mới ở Cộng hòa liên bang Đức. ....	77
1. Hoàn cảnh xuất hiện. ....	77
2. Những nguyên tắc cơ bản của kinh tế thị trường ở cộng hòa liên bang Đức: .....	77
3. Các chức năng cạnh tranh trong nền kinh tế thị trường xã hội: .....	78
4. Vấn đề xã hội trong kinh tế thị trường: .....	79
5. Vai trò nhà nước trong nền kinh tế thị trường xã hội: .....	80
II. Các trường phái “ Tự do kinh tế” mới ở Mỹ .....	80
1. Trường phái tiền tệ: .....	80
2. Trường phái kinh tế vĩ mô dự kiến hợp lý: .....	84
CÂU HỎI ÔN TẬP .....	86
Chương X: KINH TẾ HỌC CỦA TRƯỜNG PHÁI .....	87
CHÍNH HIỆN ĐẠI .....	87
I. Sự xuất hiện và đặc điểm của phương pháp luận của kinh tế học trường phái chính trị hiện đại: .....	87
II. Lý thuyết về nền kinh tế hỗn hợp ( Mixed economy). ....	87
1. Cơ chế thị trường: .....	88
2. Vai trò của chính phủ trong kinh tế thị trường: .....	90
CÂU HỎI ÔN TẬP .....	93
Chương XI: LÝ THUYẾT TĂNG TRƯỞNG VÀ PHÁT TRIỂN KINH TẾ .....	94
I. Những vấn đề chung về tăng trưởng và phát triển kinh tế .....	94
II. Một số lý thuyết tăng trưởng và phát triển tiêu biểu. ....	95
1. Lý thuyết phát triển dựa trên mô hình của Harrod – Domar: .....	95
2. Lý thuyết phát triển của trường phái “Tần cổ điển” .....	96
3. Khuynh hướng lịch sử - lý thuyết “cắt cánh” .....	96
4. Lý thuyết về sự lạc hậu: .....	97
5. Khuynh hướng gắn với lý thuyết “vòng lẩn quẩn” và cái huých từ bên ngoài: .....	97
6. Khuynh hướng phân tích cơ cấu – lý thuyết phát triển cân bằng: .....	99

7. Lý thuyết về sự phát triển ở Châu Á-Gió mùa: .....	99
8. Lý thuyết nhị nguyên: .....	100
III. Một số lý thuyết có liên quan đến chuyển dịch cơ cấu kinh tế: .....	100
1. Phân công lao động xã hội và tái sản xuất xã hội của Karl Marx: .....	100
2. Lý thuyết kinh tế trong kinh tế học thuộc trào lưu chính: .....	101
3. Các lý thuyết trong kinh tế học của sự phát triển: .....	101
CÂU HỎI ÔN TẬP .....	102
Chương XII: NHỮNG NGUYÊN LÝ CƠ BẢN VỀ .....	103
THƯƠNG MẠI QUỐC TẾ .....	103
I. Sự cần thiết khách quan và tầm quan trọng của thương mại quốc tế.....	103
II. Những nguyên lý cơ bản trong thương mại quốc tế. ....	103
1. Nguyên lý lợi thế so sánh: .....	103
2. Nguyên lý thuế quan bảo hộ:.....	104
III. MÔ HÌNH HECKSER – OHLIN:.....	106
1. Định lý Heckscher – Ohlin:.....	107
2. Mô hình Heckscher – Ohlin và tăng trưởng kinh tế:.....	107
3. Mô hình Heckscher – Ohlin và phân phối thu nhập:.....	108
4. Mở rộng mô hình Heckscher – Ohlin:.....	108
CÂU HỎI ÔN TẬP .....	109
TÀI LIỆU THAM KHẢO .....	110

## Chương I: ĐỐI TƯỢNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU MÔN LỊCH SỬ CÁC HỌC THUYẾT KINH TẾ

Lịch sử các học thuyết kinh tế là môn khoa học nghiên cứu sự phát triển của lịch sử tư tưởng kinh tế của xã hội loài người được thể hiện qua các học thuyết, các tác phẩm, các điều luật, các chính sách kinh tế v.v... Nó phản ánh quá trình hình thành phát triển và thay thế lẫn nhau của tư tưởng kinh tế của các tầng lớp xã hội khác nhau, giúp cho người học hiểu biết sâu sắc hơn về học thuyết kinh tế Mác- Lênin cũng như những thành tựu khoa học kinh tế chung của xã hội loài người, góp phần nâng cao trình độ tư duy kinh tế và lý giải được những vấn đề kinh tế hiện thực trong môi trường kinh tế thị trường nói chung và Việt Nam nói riêng.

### I. Đối tượng và phương pháp nghiên cứu môn Lịch sử các học thuyết kinh tế:

#### 1. Đối tượng môn Lịch sử các học thuyết kinh tế:

Cho đến nay, có nhiều quan niệm khác nhau về đối tượng môn Lịch sử các học thuyết kinh tế, song có thể định nghĩa chung và khái quát là:

*Đối tượng của môn Lịch sử các học thuyết kinh tế là nghiên cứu quá trình phát sinh, phát triển, đấu tranh và thay thế lẫn nhau giữa các quan điểm kinh tế của các giai cấp khác nhau, trong những thời kỳ lịch sử khác nhau.*

Như vậy, nhiệm vụ của môn Lịch sử các học thuyết kinh tế là nghiên cứu hệ thống các quan điểm kinh tế chủ yếu của các trường phái khác nhau chi phối sự vận động và phát triển của lịch sử kinh tế nhân loại, gắn với các giai đoạn lịch sử nhất định. Nó chỉ ra những cống hiến, những giá trị khoa học và phê phán những hạn chế có tính lịch sử của các đại biểu, các trường phái kinh tế học. Mặc khác tìm ra mối liên hệ nhân quả, những tính quy định của sự phát triển kinh tế, từ đó vạch ra quy luật vận động của sự phát triển kinh tế.

Như vậy, môn Lịch sử các học thuyết kinh tế chỉ nghiên cứu những quan điểm kinh tế khi hình thành hệ thống nhất định, những quan điểm kinh tế chưa thành hệ thống thuộc môn Lịch sử tư tưởng kinh tế.

#### 2. Phương pháp nghiên cứu môn Lịch sử các học thuyết kinh tế:

Phương pháp nghiên cứu môn Lịch sử các học thuyết kinh tế là phương pháp lịch sử và lô gích, dựa trên nền tảng phép biện chứng duy vật và duy vật lịch sử của chủ nghĩa Mác- Lênin, nêu lên được các mốc lớn kế thừa lẫn nhau trên con đường nhận thức các quy luật kinh tế khách quan; phân biệt được đâu là học thuyết tiến bộ, học thuyết lạc hậu, phân khoa học; xác định được động cơ xuất hiện tư tưởng kinh tế, khái quát thành học thuyết kinh tế.

Phương pháp nêu trên đối lập với phương pháp lịch sử tầm thường, phân khoa học là phương pháp giải thích lịch sử học thuyết kinh tế theo quan điểm duy tâm, siêu hình, xuyên tạc hiện tượng lịch sử nên dễ dàng dẫn đến những kết luận gò bó, thiên lệch, phi lịch sử và phân khoa học.

### II. Chức năng của môn Lịch sử các học thuyết kinh tế:

Là môn khoa học xã hội, môn Lịch sử các học thuyết kinh tế có những chức năng cơ bản sau đây: chức năng nhận thức, chức năng phương pháp luận, chức năng tư tưởng và chức năng thực tiễn.



1. **Chức năng nhận thức:** Chức năng này yêu cầu phải nghiên cứu, đánh giá quan điểm kinh tế của các đại biểu, các trường phái khác nhau trên quan điểm cụ thể. Từ đó cung cấp cho người học những hiểu biết khái quát về lịch sử phát triển của kinh tế nhân loại, những học thuyết chủ yếu, chi phối sự phát triển kinh tế trong những thời kỳ khác nhau.

2. **Chức năng tư tưởng:** Những quan điểm kinh tế phát sinh, phát triển trong điều kiện kinh tế-xã hội nhất định, gắn với những giai cấp nhất định, phục vụ cho quyền lợi của giai cấp đó, không có kinh tế phi giai cấp, vì vậy nó có chức năng tư tưởng.

3. **Chức năng thực tiễn:** Lịch sử học thuyết ra đời và phát triển gắn liền với sự hình thành và phát triển kinh tế hàng hóa và kinh tế thị trường của nhân loại từ thế kỷ XV đến nay. Nó phản ánh sự tồn tại và phát triển xã hội về mặt kinh tế. Mặt khác, nó còn là sự khái quát thực tiễn để trở lại chỉ đạo sự phát triển của bản thân nền kinh tế thị trường.

4. **Chức năng phương pháp luận:** Với tư cách là môn khoa học, lịch sử học thuyết kinh tế có chức năng phương pháp luận. Nó cung cấp một cách có hệ thống các quan điểm, các lý luận kinh tế làm cơ sở cho các khoa học kinh tế khác, đặc biệt là các môn liên quan về kinh tế thị trường như: Kinh tế vi mô, kinh tế vĩ mô, kinh tế phát triển, kinh tế phúc lợi, thương mại quốc tế và các môn kinh tế ngành khác v.v...

**Tóm lại,** với các chức năng trên, việc nghiên cứu Lịch sử các học thuyết kinh tế là rất cần thiết, là một bộ phận không thể tách rời của sự nghiên cứu các khoa học kinh tế khác trong giai đoạn hiện nay. Việc nghiên cứu Lịch sử các học thuyết kinh tế giúp cho người học mở rộng và nâng cao những hiểu biết về kinh tế thị trường cũng như giúp cho các nhà quản lý kinh tế những kiến thức cần thiết trong việc nghiên cứu và xây dựng những đường lối, chiến lược phát triển kinh tế của đất nước.

## CÂU HỎI

1. Trình bày đối tượng và phương pháp nghiên cứu của môn Lịch sử các học thuyết kinh tế ?
2. Chức năng và ý nghĩa của môn Lịch sử các học thuyết kinh tế ?

## Chương II: TƯ TƯỞNG KINH TẾ THỜI CỔ ĐẠI VÀ TRUNG CỔ

### A. Tư tưởng kinh tế thời cổ đại:

#### I. Khái niệm thời cổ đại:

Lịch sử cổ đại của loài người là thời kỳ mà chế độ cộng sản nguyên thủy tan rã, chế độ chiếm hữu nô lệ xuất hiện, thống trị và cùng với sự ra đời của nhà nước, kết thúc khi chế độ phong kiến xuất hiện ( thế kỷ V ). Ở phương Đông, thời cổ đại bắt đầu từ cuối thế kỷ IV đến thế kỷ thứ III, trước công nguyên. Ở phương Tây, thời cổ đại bắt đầu từ cuối thế kỷ III đến cuối thế kỷ II trước công nguyên.

Thời cổ đại đã để lại cho lịch sử loài người nhiều tác phẩm, công trình tuyệt tác về văn học, sử học, khoa học tự nhiên, triết học, kiến trúc v.v... Về kinh tế, các nhà tư tưởng thời cổ đại cũng như thời phong kiến đều không đưa ra một hệ thống các quan điểm kinh tế. Tuy nhiên họ cũng có những hiểu biết nhất định về các phạm trù kinh tế và cũng đã bước đầu phân tích được các quá trình kinh tế.

Tư tưởng kinh tế thời cổ đại rất nhiều loại như: tư tưởng kinh tế phương đông với các nhóm Ai Cập, Babilon, Ấn Độ, Trung Quốc, Hy Lạp, tư tưởng kinh tế La Mã v.v... Ở đây chỉ nghiên cứu tư tưởng kinh tế của Hy Lạp và Trung Quốc cổ đại.

#### II. Đặc trưng kinh tế- xã hội thời cổ đại: ( lấy xã hội Hy Lạp làm tiêu biểu ):

Đặc trưng của xã hội thời cổ đại gắn với chế độ chiếm hữu nô lệ. Nô lệ lúc này là lực lượng quan trọng trong các ngành sản xuất chủ yếu như: nông nghiệp, thủ công nghiệp, thương nghiệp v.v... Số nô lệ rất đông, thường lớn hơn số dân tự do trong xã hội, chiếm tới 9/10.

Kinh tế hàng hóa thời kỳ này khá phát triển, tiền tệ đã xuất hiện. các hoạt động tín dụng, ngân hàng, cho vay nặng lãi được mở rộng. Các ngành sản xuất, đặc biệt là nông nghiệp và thủ công nghiệp phát triển mạnh mẽ nhờ sử dụng công cụ bằng sắt và kim loại. Cùng với sự phát triển mạnh mẽ của sản xuất là sự tách biệt ngày càng rõ rệt thành thị và nông thôn, giữa công nghiệp và nông nghiệp. Chế độ tư hữu phát triển mạnh mẽ, sự phân hóa giai cấp trong những người dân tự do diễn ra dữ dội, nảy sinh mâu thuẫn giữa chủ nô và nô lệ. Tình hình đó đặt ra cho những nhà tư tưởng chủ nô nhiệm vụ:

**Một là**, phải tìm cách làm giảm mâu thuẫn của xã hội nô lệ, bảo vệ sự sống còn của xã hội nô lệ và lợi ích của giai cấp chủ nô.

**Hai là**, xác định phương hướng phát triển kinh tế vào công nghiệp, nông nghiệp hay thương nghiệp. Việc giải quyết những nhiệm vụ đó làm cho tư tưởng kinh tế Hy Lạp cổ đại phát triển.

#### III. Đặc điểm tư tưởng kinh tế thời cổ đại:

1. **Thừa nhận sự tồn tại của chế độ nô lệ là hợp lý và duy nhất:** Platon coi xã hội chiếm hữu nô lệ là một “xã hội lý tưởng”, còn Aristote coi chế độ nô lệ là do bản thân tự nhiên sáng tạo nên. Theo Aristote, chỉ có 2 điều cần nhận thức đó là: làm thế nào để có nhiều nô lệ và sử dụng nô lệ thế nào cho hợp lý. Ông cho rằng nguồn bổ sung chủ yếu nô lệ cho xã hội là chiến tranh, chiến tranh là điều không thể tránh khỏi và là nguồn của cái to lớn, chiến tranh chính nghĩa là là cuộc chiến tranh nhằm cướp đoạt nô lệ. Aristote nêu lên 3 luận điểm quan trọng: